

BOŻENNA BISKUPSKA

G A B I N E T



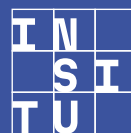
M O Ź L I W O Ś C I

Vol.1



WALLSPACE
GALLERY


SOKO
LOWS
KO
.ORG



fundacja
sztuki
współczesnej

Międzynarodowe Laboratorium Kultury w Sokołowsku

Witamy w przestrzeni sztuki, dialogu i eksperymentu twórczego Fundacji Sztuki Współczesnej In Situ, mieszczącej się w dawnym sanatorium dr Hermanna Brehmera, pionierskim ośrodku leczenia gruźlicy, zaprojektowanym przez Edwina Opplera w latach 1855–1876. Sokołowsko, zwane „śląskim Davos”, od połowy XIX wieku było miejscem spotkań i wymiany myśli, wypoczynku i kultury.

Fundacja Sztuki Współczesnej In Situ, założona przez artystów Bożennę Biskupską i Zygmunta Rytkę, działa tu od 2007 roku pod kierunkiem Zuzanny Fogtt, odbudowując sanatorium i tworząc centrum nowoczesnych działań artystycznych oraz rezydencji artystycznych. Fundacja jest również opiekunem cennych archiwów: scenariuszy filmowych Krzysztofa Kieślowskiego, dorobku fotograficznego i wideo Zygmunta Rytki oraz twórczości artystycznej Bożenny Biskupskiej.

Organizujemy wystawy, performanse, koncerty, warsztaty oraz festiwale: festiwal sztuki efemerycznej *Konteksty*, festiwal filmowy *Hommage à Kieślowski* i *Sanatorium Dźwięku* – festiwal muzyki eksperymentalnej, zmieniając Sokołowsko w miejsce nieustannej inspiracji i twórczej przemiany.

www.sokolowsko.org





Gabinet Możliwości



Gabinet Możliwości to przestrzeń poświęcona twórczości i postawie Bożenny Biskupskiej – malarce, rzeźbiarce, autorce instalacji przestrzennych i projektów interdyscyplinarnych. Artystka, od ponad dwóch dekad związana z Sokołowskiem, jest współzałożycielką Fundacji Sztuki Współczesnej In Situ oraz inicjatorką rewitalizacji dawnego sanatorium dr Brehmera – dziś siedziby Międzynarodowego Laboratorium Kultury, ośrodka wydarzeń i inicjatyw artystycznych.

Praca nad odbudową i indywidualna praktyka artystyczna stanowią w działalności Biskupskiej dwa równoległe rozwijające się wątki. Obecnie splatają się one symbolicznie w *Gabinecie Możliwości*, urządzone w podnoszonym z ruin neogotyckim gmachu Sanatorium.



Gabinet pomyślany został jako przestrzeń wystawy ewoluującej – zmieniającej się w czasie i ukazującej kolejne aspekty twórczości Bożenny Biskupskiej.

W pierwszej odsłonie Gabinetu przedstawiamy działania artystki ujęte w klamrę, którą z jednej strony tworzą najnowsze prace, z drugiej – realizacje z początków kariery, na czele z ikoniczną grupą rzeźbiarską *Misterium Czasu*. Wystawa stanowi zarazem wprowadzenie w kluczowe dla twórczości Biskupskiej znaki i symbole. Ekspozycję otwierają pochodzące z lat 2024 - 2025 ekspresyjne obrazy z cyklu *Byt*. Są one manifestacją aktualnych poszukiwań autorki, a jednocześnie obecny jest w nich cień postaci Jednonogiego – figury-ideogramu, która w różnych formach przewija się w pracach artystki od kilku dekad. Motyw ten odnajdziemy również w monumentalnej instalacji *Wytyczanie Obrazu 01*. W pierwszej odsłonie Gabinetu *Możliwości* przedstawiamy tę instalację jako pracę-w-procesie. Taki sposób prezentacji oddaje filozofię twórczą Bożenny Biskupskiej, która inicjuje projekty nie tyle, aby zmierzać w stronę zamkniętych realizacji, ile po to, by stale je rozwijać, pogłębiać i podążać ścieżką artystycznych poszukiwań w stronę sztuki pojętej jako dzieło otwarte, przestrzeń możliwości.





Jednonogi

2024-2025

oraz

obrazy z cyklu **Byt**

Figurą spajającą *Gabinet Możliwości* – i zarazem leit-motivem oraz swoistą sygnaturą twórczości Bożenny Biskupskiej – jest postać Jednonogiego. To znak, ideogram, protagonista powracający w pracach artystki w różnych formach, mediach i technikach. Spotkamy go w instalacjach z cyklu *Wytyczanie Obrazu*, jest bohaterem rzeźb tworzonych w brązie, stali i betonie, a także tematem całych grup rzeźbiarskich. Syntetyczna postać przywołuje na myśl ludzkie ciało – niepełne, wybrakowane, pozbawione równowagi, a jednocześnie przepełnione silnym napięciem skierowanym do centrum zredukowanej sylwetki. Jednonogi jako znak służy artystce do zapisu egzystencjalnego doświadczenia rozpiętego między indywidualizmem a uczestnictwem w zbiorowości, wyraża dialektykę wyjątkowości i anonimowości jednostki.





Wizerunek Jednonogiego jest również ważnym tematem w malarstwie Biskupskiej. W 1982 roku artystka przedstawiła go po raz pierwszy właśnie w tej formie. Do motywu Jednonogiego nawiązują także najnowsze obrazy z cyklu *Byt*, które prezentujemy w pierwszej części *Gabinetu Możliwości*. Prace te są zapisem trwających eksperymentów artystki z kolorem i technikami malarskimi. Zarazem można w nich dostrzec rozpisane na szereg płócien studium do portretu Jednonogiego. Każdy kolejny obraz zdaje się przybliżać nas do istoty tożsamości tajemniczego protagonisty sztuki Biskupskiej. Jeżeli jednak potraktujemy tę kwestię jako zagadkę, to ma ona szczególnie charakter – Jednonogi jest znakiem w pytaniu, które stawiane wciąż od nowa, w coraz to innych formach, nie tyle zmierza do definitywnej odpowiedzi, ile ma wymiar medytacji prowadzonej środkami artystycznymi.





Misterium Czasu

1982-1984

Ekspozycję w Sali Czarnej *Gabinetu Możliwości* znajduje się ikoniczna grupa rzeźbiarska *Misterium Czasu*. W 1984 roku Bożenna Biskupska zaprezentowała ją w Pawilonie Polonia na XLI Biennale Sztuki w Wenecji. Składające się na pracę 32 figury przywodzą na myśl postaci ludzkie, ale ich nie przedstawiają. Zostały wykonane z materii organicznej: trocin, pakuł i sizalu wiązanych żywicą epoksydową. Skalą przerastają człowieka. Można widzieć w nich sarkofagi albo kokony – odsyłają jednocześnie do wyobrażeń o śmierci i o narodzinach. Między tymi wyobrażeniami nie ma sprzeczności; w świetle pracy Biskupskiej śmierć i narodziny jawią się raczej jako bieguny czasu, w którym rozgrywa się egzystencja. Dialektyczny charakter ma również relacja rzeźb z przestrzenią. To prace przeznaczone nie tylko do oglądania, lecz również do tego, aby wśród nich przebywać, poruszać się między nimi, mierzyć ich obecność miarą własnego ciała. Figury organizują przestrzeń,





w której się znalazły, oddziałując również przestrzenią ukrytą w nich samych. To nie tyle bryły, ile pojemniki, naczynia stworzone by pomieścić w sobie czas, zapisać ślady trwania i przemijania.

Rzeźbom z cyklu *Misterium Czasu* towarzyszy instalacja dźwiękowa pt.: “7.1”, która jest owocem spotkania Piotra Pawlaka z artystką, a także pobytu w Sokołowsku, gdzie Biskupska od wielu lat żyje i tworzy, transformując dawne sanatorium poprzez artystyczne inicjatywy.

Podczas pobytu w Sokołowsku Pawlak, muzyk i artysta dźwiękowy, wsłuchiwał się w vibracje materii, z których utkane są zarówno dzieła Biskupskiej, jak i miejsce jej twórczej pracy. Nagrywał również głos samej artystki i bicie jej serca. Zapisy te posłużyły do stworzenia rzeźby dźwiękowej. Struktura pracy Pawlaka jest echem szczególnej, pełnej wrażliwości relacji Biskupskiej z materią i przestrzenią, w której tworzy i którą współtworzy. Na podobnej relacji oparte są także prace składające się na *Misterium Czasu* – rzeźby, których materia ożywiana jest głosem, świadomością i rytmem bicia serca artystki i widza, obcującej z nimi osoby ludzkiej.










Wytyczanie obrazu 01

1998 →



Gabinet Możliwości zamyka jedna z prac z cyklu *Wytyczanie obrazu* – dzieła w procesie, istniejącego w czasie niedokonanym, które artystka rozwija od blisko trzech dekad jako otwarty tekst opisujący świat. Podstawą *Wytyczania obrazu 01* są moduły – płyty wykonane z betonu i mączki marmurowej. Artystka konstruuje z nich rodzaj architektonicznej struktury, dwustronnego muru. Na powierzchni płyt umieszcza odlane w brązie postaci Jednonogich. Jeden moduł instalacji mieści 24 lub 25 figur. Biskupska buduje w tej pracy napięcie między multiplikacją i niepowtarzalnością, anonimowością i indywidualizmem. Każdy z Jednonogich jest tym samym znakiem, ale zarazem każdy został odlany osobno, i żaden nie jest identyczny z pozostałymi. Figury-znaki przypominają bity informacji, wpisane w strukturę, której formę wyznaczają geometria i matematyczna miara – parametry mogące posłużyć zarówno do opisu fizycznej czasoprzestrzeni, jak i rozgrywającej się w niej ludzkiej egzystencji.



Wytyczanie obrazu to nie tyle projekt artystyczny, ile kierunek poszukiwań. Ma on swój początek w pracach na papierze z połowy lat 90., ale pod tym tytułem mieszczą się realizacje wykonywane w różnych mediach i technikach. W *Wytyczaniu obrazu 01* figura Jednonogiego istnieje na granicy obrazu i pisma. Jest ideogramem służącym Biskupskiej do stworzenia zapisu, w którym zamiast słów i pojęć, operuje rytmem, multiplikacją, materią i przestrzenią.

W pierwszej odsłonie *Gabinetu Możliwości* charakter pracy Bożenny Biskupskiej jako *work-in-progress* został podkreślony poprzez ekspozycję *Wytyczania obrazu 01* jako instalacji w procesie. Jedynie część elementów składających się na dzieło została wyjęta ze skrzyń i zamontowana. Inne czekają wciąż na swoją kolej, a skrzynie do ich przechowywania służą jako elementy architektoniczne do zaprezentowania innych prac artystki, podkreślając tym samym nieskończony potencjał możliwości i zmiany “niestałej” wystawy artystki w przestrzeniach dawnego Sanatorium Brehmera.





Bożenna Biskupska

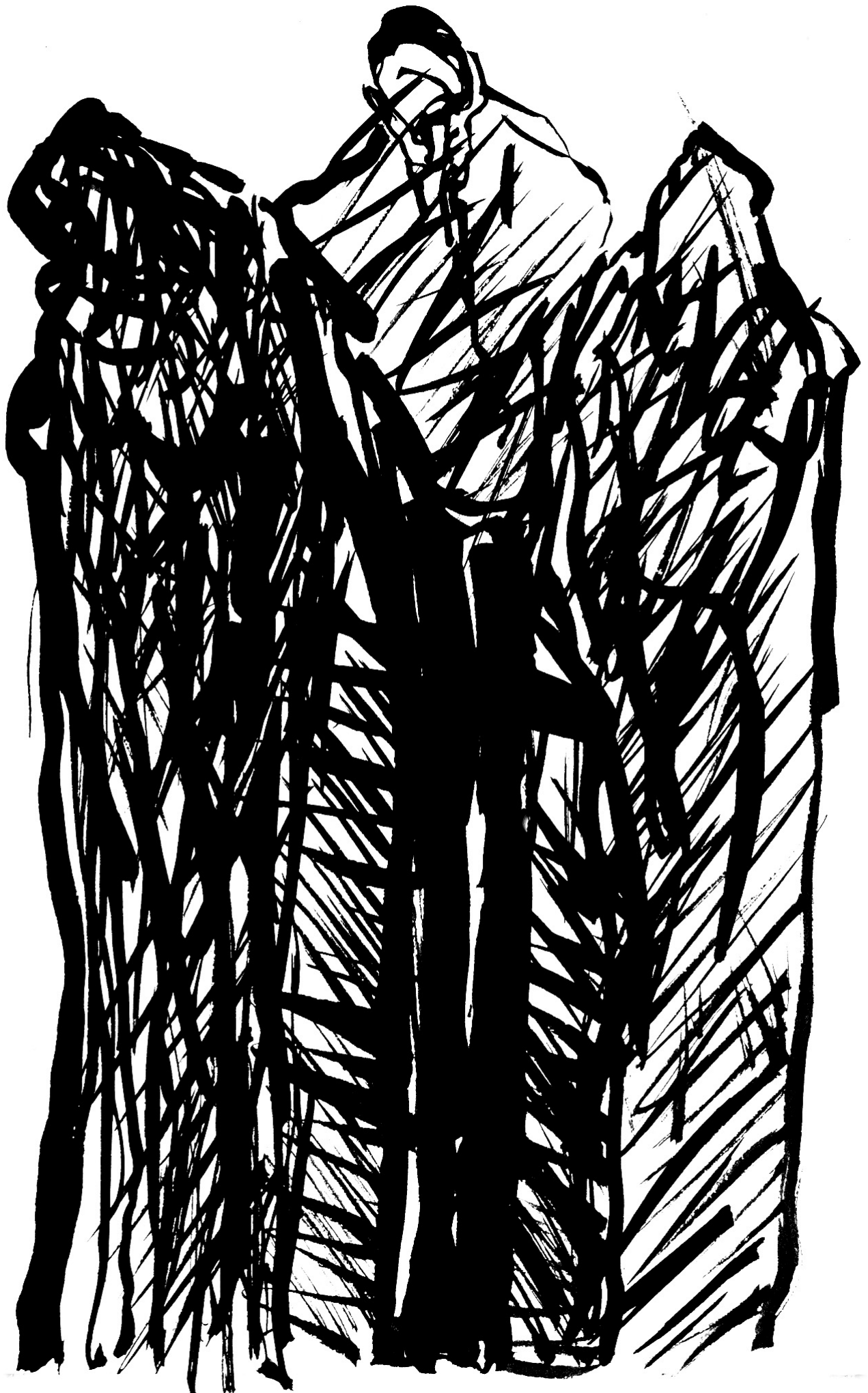


Malarka, rzeźbiarka, autorka instalacji i wideo. Urodzona w 1952 r. w Warszawie w rodzinie fotografów. Studiowała malarstwo w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu (1970–1972) oraz w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1972–1976), gdzie uzyskała dyplom z wyróżnieniem w pracowni prof. Tadeusza Dominika. Już podczas studiów podejmowała artystyczne poszukiwania z zastosowaniem różnych materiałów: od fotografii, przez prace z metalu o charakterze geometrycznym i formy malarckie oraz tkackie, po realizacje na papierze. Wystawiała swoje dzieła w Polsce oraz za granicą, m.in. na XLI Biennale Sztuki w Wenecji (1984), na XIV Międzynarodowym Biennale Małych Rzeźb w Brązie w Padwie (1986), na wystawie „A Women’s View” w Waszyngtonie, „NordArt” w Büdelsdorfie (2000), „Forma i Kolor” w Forum+Gallery w Chicago (2003), „Art First” w Bolonii (2006), w Galerii Wallspace w Warszawie (2024), w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (2024) czy w Muzeum Narodowym w Pawilonie Czterech Kopuł we Wrocławiu (2024). Otrzymała I nagrodę na Międzynarodowym Biennale Miniatury Tkackiej organizowanym w węgierskim muzeum Savaria (1982),



nagrodę I stopnia im. Stanisława Wyspiańskiego za malarstwo i rzeźbę (1984) i stypendium Ministra Kultury i Sztuki (1984) oraz Nagrodę Krytyków Sztuki im. Jerzego Stajudy (2018). W 2004 r. wraz z Zygmuntem Rytką i Zuzanną Fogtt założyła Fundację Sztuki Współczesnej In Situ. Dorobek artystyczny Biskupskiej odzwierciedla drogę jej formalnych poszukiwań, od sztuki figuratywnej i abstrakcję po stworzenie indywidualnego języka artystycznej wypowiedzi, w którym najważniejszą rolę pełnią linia, znak i ślad. Artystka eksperymentuje z różnymi technikami, wykorzystując w materii rzeźbiarsko-malarskiej m.in. beton, brąz, mączkę marmurową, folię negatywową czy olej lniany oraz łącząc malarstwo. Twórczość artystki wywodzi się z nurtu ekspresji figuratywnej i przechodzi stopniowo do zgeometryzowanych znaków i symboli. Zawsze interesował ją człowiek rozumiany w wielkim skrócie, ewoluujący w swój własny ślad.

www.biskupska.pl



Duet kuratorski:

Emilia Orzechowska, Stach Szabłowski

Projekt graficzny:

Jakub Jezierski, Maciej Januszewski

Teksty:

Emilia Orzechowska, Stach Szabłowski

Instalacje dźwiękowe:

Piotr Pawlak, Robert Piotrowicz

Realizacja wystawy:

Zuzanna Fogtt, Anna Tryc Bromley, Dorota Jodko, Izabela Terka, Jarosław Downar, Monika Gregorczyk, Gregor Kreutzer, Mariusz Szewczyk, Łukasz Brodowicz

Produkcja:

Fundacja Sztuki Współczesnej In Situ

Podziękowania:

Andrzej Witko, Arkadiusz Namlik, Bogusław Pasterz, Centre of Polish Sculpture in Orońsko, Damian Andrzejak, Edward Baranowski, Igor Sieniecki, Janusz Mich, Konstanty Bednarz, Łukasz Szczygielski, Marek Pietrańczyk, Piotr Kędzierski, Roman Krawczyk, Samanta Rak, Sławomir Szeibinger, Tomek Gładki, Waldemar Górnicki, Włodzimierz Krawczyk